

Varför är det så snårigt? Begrepp relaterade till samverkansmeritering

Rapport

MerSam – Meritvärde av samverkansskicklighet

Detta dokument är framtaget som en intern rapport inom MerSam – Meritvärde av samverkansskicklighet, vars projekttid löpt under 2017 – 2020. MerSam är ett av Vinnovas 17 finansierade K3-projekt. Rapporten utgör en sammanställning av insamlad information från dokument, dialoger, workshoppar, intervjuer och enkäter. Rapporten visar på användning av begrepp och tolkning av begrepp. Syftet är att beskriva en nulägesbild och utifrån den samla och lyfta fram vilka begrepp som förslagsvis kan användas i projektets slutleveranser. Slutsatser och rekommendationer har tagits fram med delaktighet av hela MerSam projektet och har diskuterats på projektmöten, projektworkshopar den 17-18 juni 2020 samt den 15 oktober 2020.

Mer om projektet finns på <https://www.hb.se/samverkan/mersam/>.

De personer som bidragit till rapporten med text och textbearbetning är:

Anna Bergstrand (Högskolan i Borås)
Britt Sjöstedt (KTH)
Carin Nilsson (Lunds universitet)
Erik Falk (Södertörns högskola)
Göran Alderborn (Uppsala universitet)
Katarina Lindström (Karlstad universitet)
Magnus Adenskog (Lunds universitet)
Mattias Lindgren Sandgren (Göteborgs universitet)
Mattias Martinsson (Uppsala universitet)
Niklas Nordqvist (Sveriges lantbruksuniversitet)
Petter Narby (Försvarshögskolan)
Sara Gustafson (Linköpings universitet)
Stefan Dahlin (Högskolan i Borås)
Åse Nygren (Blekinge Tekniska Högskola)

Bilaga 1, finansiärsmappningen, är sammansatt av Johanna Generosi (Lunds universitet), Maria Johansson (Lunds universitet) och Carin Nilsson (Lunds universitet).

Marc Hermansson (Högskolan i Borås) har hjälpt till med bilder.

Sammanställande av rapporten: Carin Nilsson (Lunds universitet), Anna Bergstrand (Högskolan i Borås) och Åse Nygren (Blekinge Tekniska Högskola).

ISBN 978-91-89271-10-4 (pdf)

Vid citering av rapporten använd följande:

Bergstrand, A., Nilsson, C. och Nygren, Å. (2020) *Varför är det så snårigt? Begrepp relaterade till samverkansmeritering*, Rapport inom projektet MerSam-Meritvärde för samverkansskicklighet, 34 sidor

Innehållsförteckning

Projektet MerSam - Meritvärde av samverkansskicklighet	4
1. Begrepp kopplade till samverkansmeritering	6
2. Högskolans lagburna samverkansuppgift	6
3. Rådande praxis	6
Samverkansbegreppet i rapporter och skrifter av nationell karaktär.....	7
Samverkansbegreppet i utlysningar av forskningsmedel.....	8
Samverkansbegreppet vid högskolor och universitet.....	9
Begreppsförvirring – samarbete, samverka och samverkan	10
4. Vad är samverkansmeriter?.....	12
Samverkansmeriter som integrerad del eller som separat del i en meritförteckning.....	13
Skicklighetsbegreppet	13
5. Engelska begrepp	14
Engelska begrepp i Högskolelagen.....	15
Engelska begrepp från några internationella universitet.....	15
Engelska begrepp på svenska lärosäten.....	16
Svensk-engelsk ordbok för den högre utbildningen - UHR	17
6. Summering och några rekommendationer	20
Rekommendationer	21
Bilaga 1. Mappning av finansiärers begrepp relaterade till samverkansmeritering baserat på utlysningstexter	22
Bilaga 2. Deltagare och aktiviteter inom MerSam-projektet	32

Projektet MerSam - Meritvärde av samverkansskicklighet

MerSam – *Meritvärde av Samverkansskicklighet* löper från januari 2018 till december 2020 och syftar till att studera och pröva hur samverkansmeriter skrivs fram, bedöms och används vid svenska lärosäten. Projektet inkluderar även ett internationellt perspektiv för att få en uppfattning av hur utländska universitet arbetar med denna fråga.

Projektets övergripande syfte och mål är att bidra till ökad kunskap och förståelse, som i förlängningen kan bidra till en mer sammanhållen struktur och ett nationellt arbete med samverkansmeritering. Arbetssättet är utforskande och praxisnära. Projektaktiviteter har genomförts i syfte att belysa det aktuella läget, ta fram goda exempel och erfarenheter samt föreslå sätt att arbeta med samverkansmeritering. Inom ramen för projektet undersöks olika aspekter kopplat till samverkansmeriter och samverkansskicklighet såsom:

- Hur formuleras samverkansmeriter och samverkansskicklighet i lärosätenas styrande dokument?
- Hur kan samverkansskicklighet beskrivas vid rekrytering och befordran?
- Hur värderas och bedöms samverkansmeriter och samverkansskicklighet?

Projektets aktörer:

Deltagande lärosäten är: Blekinge Tekniska Högskola, Försvarshögskolan, Göteborgs universitet, Högskolan i Borås, Karlstads universitet, KTH Kungliga tekniska högskolan, Linköpings universitet, Lunds universitet, Sveriges Lantbruksuniversitet, Södertörns högskola och Uppsala Universitet. Koordinator för projektet är Högskolan i Borås.

Följelärosäten (år 2020) är Malmö Universitet, Linnéuniversitet och Högskolan i Kristianstad.

Finansiering:

Projektet finansieras av VINNOVA och ingående lärosäten. Projektet är ett av 17 K3-projekt inom utlysningen Utveckling av lärosätenas samverkanskapacitet¹.

---

¹ <https://k3-projekten.se/om/> (2020-10-27)

Tabell 1. Sammanställning begrepp

Begrepp	Användning av begreppet inom MerSam
Samverkansuppgiften	Ett samlande begrepp som sammanfattar lärosätenas lagburna uppgift att samverka med det omgivande samhället, att informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat kommer till samhällets nytta (Högskolelagen kap 1 §2).
Samverka	En aktivitetsform och komponent i högskolelagen där involverade aktörer arbetar med ett gemensamt mål och i aktiviteten sker ett ömsesidigt utbyte av kunskap, erfarenheter, idéer och resultat som förväntas gagna alla inblandade aktörer. Att samverka omfattar en mångfald av tillvägagångssätt (metoder/processer) som involverar aktörer från akademien och från samhället.
Samverkan	Inom MerSam använder vi begreppet brett, dvs det inkluderar alla delarna i samverkansuppgiften. När vi vill vara extra tydliga att utgångspunkten är Högskolelagen skriver vi samverkansuppgiften. Observera att begreppet "samverkan" inte sällan används i en odefinierad mening i många sammanhang. Ett ord kan då omfatta samverkansuppgiften i sin helhet (att samverka, att informera och verka för att forskningsresultat kommer till nytta), eller så kan det stå för enbart tillvägagångssätt (metoder/processer mm) att samverka. Denna otydlighet försöker vi undvika i MerSams produkter. I de fall då begreppet är infört i en odefinierad mening i texter i MerSams produkter och blir föremål för tolkning skrivs det "samverkan".
Samverkansmeriter	Samverkansmeriter bygger på aktiviteter som härrör från det som ingår i samverkansuppgiften (att samverka, att informera, att verka för att resultat kommer till nytta). Meriterna för bedömning kan tex innehålla en sökandes <i>dokumenterade kunskap</i> inom samverkansuppgiften samt sökandes <i>dokumenterade förmåga</i> kopplat till samverkansuppgiften. Detta innebär att samverkansmeriter även kan inkludera motsvarande aspekter inom information och kommunikation samt innovation och nyttiggörande. Samverkansmeriter kan beskrivas antingen i relation till meriter inom forskning och utbildning, eller beskrivas separat.
Samverkansskicklighet	Skicklighet är ett av två begrepp som nämns i lagtext, som ska bedömas vid tjänsteställning. Med <i>skicklighet</i> avses den lämplighet för ett arbete som visats främst genom teoretisk och praktisk utbildning samt erfarenhet från tidigare verksamhet. Inom MerSam använder vi ordet <i>samverkansskicklighet</i> för att hänföra till den skicklighet inom samverkansuppgiften som bedöms utifrån de samverkansmeriter en person åberopar (aktiviteter som härrör från det som ingår i samverkansuppgiften (att samverka, att informera, att verka för att resultat kommer till nytta)).
Meritportfölj för samverkan	En portfölj som sammanfattar en persons meriter inom samverkan, som bör inkludera exempel och beskrivningar av samverkansaktiviteter såväl som resonemang om synen på samverkansmetoder, aktiviteter, uppföljning och utfall och den egna rollen i de åberopade aktiviteterna. Tillämpas av vissa lärosäten, medan andra tar in dessa aspekter i den vetenskapliga och pedagogiska portföljen, eller hänvisar till dessa meriter på annat sätt.
Aktör	Ett ord som används inom MerSam för de personer som inom sin roll i företag, organisationer, akademi eller liknande engagerar sig i samverkansaktiviteter. Inom MerSams slutleveranser används ordet i första hand aktör (motsvarande engelska <i>stakeholder</i>), istället för t.ex. användare eller intressent, för att beskriva en aktiv person eller roll i en samverkanssituation.

1. Begrepp kopplade till samverkansmeritering

Begreppsbildningen runt samverkansmeritering är en central fråga för MerSam. Projektet utgångspunkt har varit att arbeta med en begreppsbildning på svenska för att om möjligt föreslå gångbara benämningar som användas inom projektet och i dess slutleveranser som textdokument, presentationsmaterial och film(er). Under projektets gång har även behovet av engelska benämningar för området samverkansmeritering lyfts och därför förs ett resonemang även kring en engelsk begreppsbildning. Tabell 1 är en sammanställning av några utvalda centrala begrepp samt beskrivningar av hur de förslagsvis ska användas i MerSams slutleveranser.

MerSam har ett brett anslag i samverkansbegreppet, vilket tar sin ansats både i Högskolelagen samt rådande praxis.

2. Högskolans lagburna samverkansuppgift

I högskolans uppgift ingår att *samverka* med omgivande samhälle, att *informera* om sin verksamhet, och att verka för att forskningsresultat kommer till *nytta*.² Dessa tre komponenter brukar ofta kallas för *samverkansuppgiften* (Figur 1). Generellt innebär det att aktörer från akademien och samhället utbyter kunskap, idéer och erfarenheter.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § I denna lag ges bestämmelser om universitet och högskolor under statligt huvudmannaskap.

Vad som i fortsättningen sägs om högskolor avser både universitet och högskolor, om inte något annat anges särskilt.

Lag (2012:910).

2 § Staten ska som huvudman anordna högskolor för

1. utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet, och
2. forskning och konstnärlig forskning samt utvecklingsarbete.

I högskolornas uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta.

Högskolelagen

- Samverka
- Informera
- verka för nyttiggörande

Figur 1. Högskolelagens första två paragrafer

3. Rådande praxis

I syfte att bidra till en ökad tydlighet kring begreppet "samverkan" och bedömningen av samverkansmeriter har MerSam, utöver den i grunden vägledande Högskolelagen, vi tittat på ett antal rapporter och skrifter av nationell karaktär, såväl som styrdokument från ett flertal lärosäten³ och forskningsfinansiärers utlysningar⁴. Även dessa ger en i grunden bred ansats till begreppet samverkan även om det råder en viss glidning av begreppet.

² Enligt 2 §, andra stycket, Högskolelagen (SFS 1992:1434), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434 (20200829)

³ Inom MerSam inventerades styrdokument (anställningsordningar, lönekriterier, cv-mallar, riktlinjer för anställningsnämnder, instruktioner till sakkunniga, instruktioner till sökande, kriterier för befordran, anställning, samverkanspolicy, riktlinjer för samverkan mm) från 25 lärosäten under 2018. I fokus var att se vilka styrdokument, kopplade till rekrytering och befordran, som adresserar samverkansaspekter och hur samverkan skrevs fram i dessa dokument.

⁴ Se Bilaga 1, Mappning av finansiärers begrepp relaterade till samverkansmeritering baserat på utlysningstexter

Samverkansbegreppet i rapporter och skrifter av nationell karaktär

I den forskningspolitiska propositionen "Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft"⁵ anges som ett av tre uppföljningsbara forskningspolitiska mål för den kommande tioårsperioden att "samverkan"⁶ och samhällspåverkan ska öka. Denna proposition aktualiserade tolkningen av Högskolelagens andra paragraf där det står att

I högskolornas uppgift ska ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta.

Efterföljande tolkningar och diskussioner från verksamheten har kommit till uttryck i rapporten "Lärosätenas samverkan med det omgivande samhället"⁷ utgiven av SUHF:s expertgrupp för samverkan 2018. Expertgruppen betonar här vikten av att samverkansbegreppet bör definieras brett och att man tolkar intentionen med samverkansuppgiften som ett uppdrag att tillse att utbildning och forskning vid lärosätena ska nyttiggöras i samhället. Därmed, menar man, kan begreppet inte avgränsas till enbart de aktiviteter där lärosätena samarbetar med en väl definierad icke-akademisk aktör.

Samverkansbegreppet bör även omfatta det arbete som bedrivs inom lärosätena med samverkansuppgiften som helhet och inkludera alla sätt att skapa genomslag, dvs inte bara genom att samverka med definierade aktörer. Expertgruppen pekar på vikten av ömsesidig nytta, vilket inte framgår tydligt i Högskolelagens formulering. "Samverkan", menar SUHF:s expertgrupp, ska både öka kvaliteten i forskning och utbildning och skapa värde i verksamheten hos samverkanspartnern. "Samverkan" ska vidare vara en integrerad del av både utbildnings- och forskningsverksamheten.

I Vetenskapsrådets rapport "Redovisning av regeringsuppdrag att utveckla uppföljning av svensk forskning"⁸ (2018) ligger fokus på att lärosätenas "samverkan" ska ha en direkt samhällspåverkan. "Samverkan" beskrivs här som ett arbetssätt för att uppnå ett visst mål eller en viss nytta utanför lärosätena. Vetenskapsrådet fick sedan ett förnyat uppdrag 2019 att vidareutveckla indikatorer för uppföljning av "samverkan" och samhällspåverkan inom utbildning och forskning. I det PM som redovisades för regering har nu Vetenskapsrådet breddat sin beskrivning av vad som ingår i "samverkan", och komplexiteten betonas.⁹

Slutligen framhåller UKÄ "samverkan" som eget bedömningsområde i *Vägledning för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete avseende forskning*¹⁰, som är framtagen till pilotomgången för granskning av lärosätenas forskningsverksamhet (2019-2020). Under bedömningsområdet "samverkan" anges att sammantaget är det hur lärosätet samverkar, ett brett nyttiggörande och informationsaspekten som ska redogöras för i ett kvalitetssystemsperspektiv. Vidare tar dokumentet

⁵ Regeringens proposition 2016/17:50 <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2016/11/prop.-20161750/> (2020-09-03)

⁶ I denna rapport har vi valt att sätta begreppet "samverkan" inom citationstecken, i de fall då det är ospecificerat om begreppet hänförs till hela samverkansuppgiften (att samverka, att informera och att verka för att nyttiggöra), eller enbart hänförs till att samverka, som aktivitet.

⁷ <https://suhf.se/app/uploads/2019/03/L%C3%A4ros%C3%A4tenas-samverkan-med-det-omgivande-samh%C3%A4llet-utg%C3%A5ngspunkter-och-principer.-SUHFs-expertgrupp-f%C3%B6r-samverkan-dec-2018.pdf> (hämtat 2020-09-03)

⁸ <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2018-04-09-redovisning-av-regeringsuppdrag-att-utveckla-uppfoljning-av-svensk-forskning.html> (2020-09-03)

⁹ Citerat från PM Redovisning av regeringsuppdrag — vidareutveckling av indikatorer för samverkan och samhällspåverkan, 2019-10-28, diarienummer: 3.1-2019-05769 GD-2109-177, sida 6: "Aktiviteter som universitet och högskolor genomför i samverkan med det omgivande samhället bildar en bred och mångfacetterad väv. Ett sätt att sammanfatta dessa är genom de mönster den är sammansatt av.

¹⁰ <https://www.uka.se/download/18.31b6e6d116bc108faa1e82a/1566981423312/vagledning-2019-06-18-granskning-av-larosatenas-kvalitetssakringsarbete-avseende-forskning.pdf> (2020-09-03)

<p>”Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft”</p> <p>(Regeringens proposition 2016/17:50)</p>	<p><i>Lärosätenas samverkan med det omgivande samhället</i></p> <p>SUHF:s expertgrupp för samverkan 2018</p>	<p>Regeringsuppdrag till Vetenskapsrådet 2019</p> <p>att vidareutveckla indikatorer för uppföljning av samverkan och samhällspåverkan inom utbildning och forskning</p>	<p><i>Vägledning för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete avseende forskning</i></p> <p>UKÄ framtagen till pilotomgången för granskning av lärosätenas forskningsverksamhet (2019-2020)</p>
<p>samverkan och samhällspåverkan ska öka</p> <p>Forskningspolitiskt mål</p> <div data-bbox="191 943 437 1097"> <p>Samverkansuppgiften i Högskolelagen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samverka • Informera • Nyttiggöra resultat </div>	<ul style="list-style-type: none"> • samverkansbegreppet bör definieras brett • tolkar intentionen med samverkansuppgiften som ett uppdrag att tillse att utbildning och forskning vid lärosätena ska nyttiggöras i samhället. <p>Samverkansuppgiften - inkludera alla sätt att skapa genomslag, dvs inte bara genom samverkan med definierade aktörer</p>	<p>I VR-rapport från 2018:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fokus på att lärosätenas samverkan ska ha en direkt samhällspåverkan • Samverkan är här ett arbets sätt för att uppnå ett visst mål eller en viss nytta <p>SAMVERKAN= SAMVERKA</p>	<p>Samverkan som rubrik och eget bedömningsområde. Det efterfrågas där: hur lärosätet samverkar, nyttiggör och arbetar med information</p> <p>lärosätena måste arbeta systematiskt för att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • främja forskningens nyttiggörande i vid bemärkelse • för att stärka forskningens kvalitet och relevans genom samverkan och ömsesidigt lärande <p>SAMVERKAN= SAMVERKA UPPGIFTER</p>

Samverkansbegreppet i utlysningar av forskningsmedel

Det som även driver hur samverkansbegreppet utvecklas, används och bedöms i Sverige är hur forskningsfinansiärer använder begreppen i utlysningar som inkluderar en samverkansaspekt. Några exempel är utlysningar som rör centrubildningar samt riktade utlysningar inom de större samhällsfrågor¹¹ där finansiärerna efterfrågar en bred ansats av discipliner såväl som aktörer från näringsliv, myndigheter och organisationer.

¹¹ I forskningspropositionen från 2016 listades 10 samhällsutmaningar som de svenska finansörarna sedan dess har utvecklat särskilda program för.

har studerats för att få fram en bild på hur "samverkan" uttrycks och används av våra svenska finansiärer.

Hur använder forskningsfinansiärer begreppen? 2 exempel

 <p>Livsmedelsförsörjning och hållbara livsmedelssystem Utlysning av medel till ett forskningsprogram</p> <p>Mistra erbjuder forskargrupper att tillsammans med andra samhällsaktörer lämna förslag på ett nytt forskningsprogram som ska bidra med lösningar på hur ett hållbart, konkurrensmässigt, lönsamt och innovativt svenskt livsmedelssystem kan utvecklas till 2030.</p>	<p>Utlysningen stängde 2019-03-30</p> <p>Samverkan är en tydlig komponent, men samarbete och samverkan blandas: "Inom programmet förväntas tvärvetenskaplig samverkan, samt samverkan med näringslivet, den offentliga sektorn och det civila samhället. Samverkan mellan akademien och näringslivet förväntas vara väl utvecklad för att leda till konkreta resultat"</p> <p>Ansökningar bedöms efter 5 kriterier: Ansats, Vetenskaplig kvalitet, Nytt (samverkan med användare, kommunikativa processer), Ledning och organisation, konkurrenskraft.</p>
 <p>Centrumbildningar för hållbarhet och konkurrenskraft i livsmedelssystemet Öppningsdatum: 2020-04-07 Sista ansökningsdatum: 2020-09-03</p>	<p>Samverkan nämns flera gånger i den svenska texten, ihop med nyttiggörande, genomslag, bredare samhällsrelevansen mm</p> <p>"Beskriv vilken roll centrumet kommer att spela, i vilken kontext och i vilket nätverk, så att mervärdet, samverkan och synergier med andra relevanta aktörer, nätverk och noder framgår, nationellt och om så är relevant internationellt."</p> <p>I den engelska utlysningstexten nämns <i>collaboration and co-creation between different disciplines and stakeholders, collaborations are encouraged, cross-sectoral centres...</i></p> <p>MEN i kriterierna för att utvärdera nämns enbart <i>collaboration</i>, på ett ställe, och inget <i>co-creation/co-development...</i></p>

Figur 3. Två exempel på utlysningar som lyfter "samverkan" som en viktig komponent.

Samverkansbegreppet vid högskolor och universitet

Den inventering av styrdokument från 24 lärosäten som MerSam utförde under 2018 visar en stor variation i om begreppet "samverkan" förekommer samt hur det används, både inom lärosäten och mellan lärosäten. De flesta lärosäten saknar definitioner av samverkansbegreppet i sina styrdokument. I inventeringen hittades inte några definitioner på "samverkan" i anställningsordningar, men däremot fanns "samverkan" definierat i vissa lärosätens samverkanspolicyer eller liknande dokument. Några exempel är:

- **SLU** definierar "samverkan" enligt följande
"Samverkan är ett medel eller en process som krävs för att två eller flera parter ska uppnå ett gemensamt mål som man inte kunnat uppnå på egen hand. I samverkan är människor den främsta resursen."¹²
- **Linköpings universitet** definierar vad "samverkan" är för dem enligt följande:
"Samverkan vid LiU är de relationer vi har och de aktiviteter vi genomför tillsammans med aktörer från det omgivande samhället i syfte att aktivt bidra till att sprida och nyttiggöra kunskap, stärka varandras utveckling och attraktivitet och därigenom öka kvalitén i vår forskning och utbildning."¹³

Vissa lärosäten väljer att exemplifiera vad samverkan kan innebära.

¹² Inriktningsdokument för samverkan, 2016 vid SLU

¹³ Samverkanspolicy för Linköpings universitet Dnr Liu-2014-00798

- **Högskolan Kristianstad** beskriver i anvisningar till sakkunniga vad som ingår i "samverkan":
  - *"Samverkan utifrån egen vetenskaplig eller pedagogisk verksamhet med ex Näringsliv och industri, kulturliv, kommuner och landsting, organisationer för kontakt och nätverksbyggande på nationell respektive internationell nivå.*
  - *Forskningsinformation ex i form av föreläsningar utanför ordinarie utbildning, medverkan i massmedier och vid konferenser, populärvetenskapliga artiklar, recensioner.*
  - *Nyttiggörande/kommersialisering av forskningsresultat¹⁴".*
- **Örebro Universitet** utgår tydligt från lagtexten i sina dokument och beskriver tydligt vad samverkansuppgiften är:

*"Samverkansuppgiften består av tre delar: att informera, att samverka med det omgivande samhället och att verka för nyttiggörande av universitetets forskning. Förmågan att interagera med övriga delar av samhället är en viktig del i universitetslärares roll och kräver god insikt i olika samhällsliga processer och den påverkan som universitetet har i dessa. Professorers arbetsuppgifter innehåller bl.a. även att informera om och samverka kring sin egen och ämnets verksamhet."*¹⁵

I de policydokument och utlysningar av anställningar som inkluderar "samverkan" så ter sig tolkningen och användningen av samverkansbegreppet bred vid flera lärosäten.

Begreppsförvirring – samarbete, samverka och samverkan

Ovanstående rapporter och skrifter ger en varierad bild över hur begreppet "samverkan" definieras och presenteras. Lärosäten och enskilda lärare/forskare har ett grannlaga arbete att tolka vad som menas när ordet "samverkan" används, både i ansökningar om forskningsfinansiering och i framskrivandet av samverkansmeriter för rekrytering och befordran. Efter genomgång av dokument, samtal och intervjuer inom MerSam noteras en glidande användning mellan uttrycken *att samverka* och *"samverkan."* Medan lagtexten använder verbet *att samverka* så sker det i rapporter och styrdokument en glidning mot substantivet "samverkan". Dessa två ord är snarlika, men har de ofta olika innehåll:

Verbet att samverka kan¹⁶ definieras som

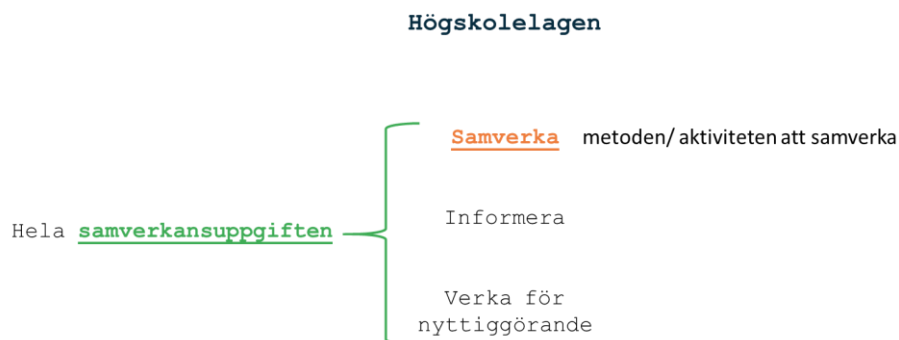
- Tillvägagångssätt (tex aktiviteter, processer, metoder) med aktörer från akademien och från samhället, i ett ömsesidigt utbyte som förväntas gagna alla inblandade aktörer

Substantivet samverkan blir naturligt då ett begrepp som omfattar den aktivitet som verbet utgör, dvs tillvägagångssätten att samverka. Men substantivet samverkan kan i sin användning i flera fall stå för mer, nämligen hela samverkansuppgiften, så som den är formulerad i högskolelagen (figur 4).

¹⁴ Anvisningar till sakkunniga vid anställning och befordran vid Högskolan i Kristianstad, Högskolan Kristianstad

¹⁵ Anställningsordning för akademiska anställningar, Dnr ORU 1.2.1 -05102/2016

¹⁶ Det finns fler sätt att definiera vad *att samverka* är, men detta är en förenkling av den definition som MerSam har använt i detta projekt, se även tabell 1.

Figur 4. Vad menar man när man pratar om ordet "samverkan"? Det som åsyftas kan vara exakt aktiviteten man gjort när man har samverkat eller innefatta hela samverkansuppgiften.

Under MerSams analys av rådande praxis inom högskolor och universitet noterar vi ytterligare begreppsförvirring. Här används ordet "samverka" oftast om den process som involverar aktörer *både inom akademien och utanför akademien*, tex forskare från ett lärosäte och personer från företag, kommuner, myndigheter eller ideella organisationer. Ordet samarbete borde, mot bakgrund av denna väl utbredda praxis, därmed reserveras för den process som sker när forskare arbetar med andra forskare, antingen vid annan fakultet vid det egna lärosätet eller vid olika lärosäten. MerSam har dock noterat att denna uppdelning inte alltid finns vid våra lärosäten. Vid vissa lärosäten används "samverkan" och samarbete synonymt och inkluderar därmed inom akademiskt, tvärdisciplinärt eller inomdisciplinärt samarbete medan man vid andra lärosäten använder ordet "samverkan" i princip endast för arbete som involverar en mix av aktörer *både från akademien och utanför akademien*.

Samverkan används inte som ett opreciserat begrepp för både samverkansuppgiften och samverkansprocess/er inom MerSam då samverkansuppgiften och samverkansprocesser inte är synonyma. I MerSams slutleveranser strävar vi att skriva:

- Samverkansuppgiften (när vi syftar till högskolelagens tre komponenter)
- Samverkansprocesser, eller samverkansmetoder, eller liknande (när vi syftar på mångfalden av tillvägagångssätt att samverka på)

Samverka och samarbete ses inte som synonymer inom MerSam.

- Om aktörerna är från akademien, från samma eller olika lärosäten, används ordet samarbete.
- Om aktörerna är från både akademien och samhälle (näringsliv, myndigheter mm) används ordet samverka.

4. Vad är samverkansmeriter?

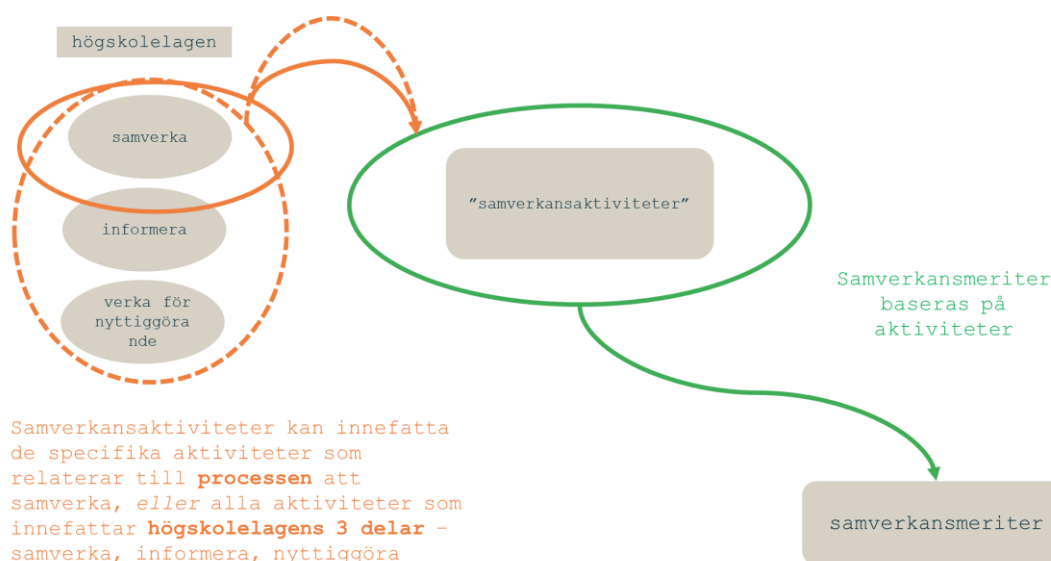
Vad som ingår i samverkansmeriter är avhängigt hur man definierar begreppet "samverkan"? Om hela samverkansuppgiften åsyftas så bör meriterna omfatta samverkansuppgiftens tre delar; samverka, informera, verka för nyttiggörande (figur 5):

Figur 5. Vilka delar som kan ingå i samverkanmeriter beror på hur ett lärosäte förhåller sig till ordet "samverkan".

Meriter kan vara både kvantitativa och kvalitativa. De kan innefatta den sökandes dokumenterade kunskap om att samverka, att informera och att verka för nyttiggörande (hela samverkansuppgiften) samt den sökandes dokumenterade erfarenhet, rutin, färdighet, förmåga av att samverka, informera och verka för nyttiggörande. Detta innebär att samverkansmeriter även kan inkludera aspekter inom information och kommunikation, innovation och nyttiggörande (se MerSams Vägledning för samverkansmeriter).

Om ett lärosäte har en annan direkt eller indirekt definition av "samverkan" kan enbart en eller två av delarna i figur 5 finns med i de dokument som en sökande ombeds skriva ihop om sina meriter inför att söka en tjänst, vilket illustreras i figur 6.

Figur 6. Ett sätt att visa på att samverkansmeriter kan inkludera aktiviteter från samtliga delar av samverkansuppgiften (orange streckad linje), eller enbart aktiviteter som kommer av "att samverka" (orange heldragen linje).

Samverkansmeriter kan inkludera aktiviteter från samtliga delar av samverkansuppgiften (orange streckad linje), eller enbart aktiviteter som kommer av "att samverka" (orange heldragen linje). Eftersom MerSam tar ett brett anslag som inkluderar hela samverkansuppgiften kommer samverkansmeriter i vårt resonemang att inkludera aktiviteter inom samtliga delar av samverkansuppgiften.

Samverkansmeriter som integrerad del eller som separat del i en meritförteckning
En förutsättning för att kunna göra en bedömning är att det finns ett underlag¹⁷, till exempel i form av en sammanställning av vad man kan, vad man har gjort, hur man har gjort det och hur det har gått när man har genomfört det. Samverkansmeriter kan skrivas fram antingen integrerat inom forskning och utbildning eller som en separat del i särskilt dokument, en sk samverkansportfölj. Det som avgör huruvida samverkansmeriter bör skrivas in integrerat eller som en separat del är ofta avhängigt det enskilda fallet, dvs vad det är som ska bedömas/utvärderas. Inom MerSam arbete har det framkommit att det finns olika varianter av detta vid olika lärosäten, och det kan även finnas olika varianter på olika fakulteter inom ett och samma lärosäte.

Skicklighetsbegreppet

Skicklighet är ett av två begrepp som nämns i lagtexten, som ska bedömas i rekryteringsprocessen. Med skicklighet avses den färdighet, erfarenhet, rutin, kunskap och yrkesvana en person har för uppgiften. Huruvida en person kan anses skicklig avgörs i högskolesammanhang av externa sakkunniga i kombination med anställningsnämndens intervjuer och referenstagningar.

Skicklighetsbedömningen görs utifrån ett bedömningsunderlag i relation till de bedömningsgrunder ett lärosäte använder vid rekrytering och befordran samt de arbetsuppgifter som reglerar en viss anställning.

Samverkansskicklighet är en bedömning och värdering som en bedömargrupp kan göra i samband med att du t.ex. ansöker om en ny tjänst, söker forskningsfinansiering eller har ett lönesamtal. Medan de flesta lärosäten idag behandlar vetenskaplig och pedagogisk skicklighet så noterades vid inventering av styrdokument 2018 att begreppet samverkansskicklighet då endast var infört vid enstaka lärosäten.¹⁸

Denna bedömning är alltid relaterad till den kontext inom vilken skickligheten ska prövas.

Samverkansmeriter är de meriter som den sökande lyfter fram för bedömning. Samverkansmeriter kan också bedömas och prövas under andra skickligheter.

En notering som MerSam har gjort är att begreppet "förmåga" ibland används synonymt med skicklighetsbegreppet i lärosätenas styrdokument i samband med samverkan. Inom MerSam kommer förmåga att användas som en komponent i skickligheten, parallellt med utbildning, erfarenhet och vana. Utan god förmåga till en viss uppgift kommer heller inte skickligheten bli stor, inte heller om

¹⁷ Bedömningsunderlaget måste bedömas utifrån en högskolas bedömningsgrunder vilka många gånger innehåller fakultetsspecifika delar, d.v.s. är kontextbundna. Bedömningsgrunderna syftar till att tydliggöra vilken typ av erfarenheter, kunskaper och färdigheter som i en viss kontext är meriterande vid bedömning av skicklighet.

¹⁸ Begreppet samverkansskicklighet förekom endast i något enstaka fall i de styrdokument som MerSam inventerade under 2018, då 24 lärosätets styrdokument för anställning gicks igenom med avseende på begreppet samverkan.

det saknas kunskap eller vana av uppgiften. Även om begreppen "förmåga" och "skicklighet" går in i varandra, så innehåller skicklighet mer än förmåga. I rekryteringssammanhang är det skickligheten som ska bedömas. Den visar inte bara på om en person har förmågan, utan också på hur stor vana, kunnighet och erfarenhet som personen har, vilket sammantaget visar om personen kan utföra uppgiften på ett bra sätt.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang krävs ett tydligt ramverk att utgå ifrån vid framskrivningen av en individs samverkansmeriter. Vid rekrytering och befordran behöver bedömningen utgå ifrån breda förmågor och kvalifikationer av betydelse för samverkansuppgiften liksom aspekter särskilda för ämnesområdet i fråga och den specifika tjänsten. En grundläggande fråga är vad lärosätet anser ska rymmas inom begreppet samverkansskicklighet. Det kan innefatta all den skicklighet som kan härröras till samverkansuppgiften (dvs den sammantagna skickligheten som en person har baserat på erfarenheter inom att samverka, att informera och att verka för nyttiggörande). Men samverkansskicklighet som begrepp kan också tolkas smalare, mer specifikt, som den skicklighet en person har som relaterar till det arbetssätt eller den process som det innebär att samverka, dvs *individens skicklighet i att samverka*. I ett vidare perspektiv kanske det inte spelar stor roll, men om man ser till ett specifikt fall, i en bedömningssituation av tex en professur, så blir det viktigt att både de sökande och sakkunniga vet vad som ska bedömas och utifrån vilka premisser.

Baserat på ovanstående använder alltså MerSam i första hand ordet skicklighet i sina leveranser.

Samverkansskicklighet kan vara skicklighet att arbeta med hela samverkansuppgiftens komponenter (samverka, informera, verka för att nyttiggöra).

Inom MerSams leveranser används inte ordet samverkansförmåga synonymt med samverkansskicklighet. Inom MerSam inbegriper ordet samverkansskicklighet även samverkansförmåga.

5. Engelska begrepp

De engelska begreppen, som relaterar till att samverka, informera och verka för att resultat kommer till nytta, är av stor betydelse, för de genererar en helt ny flora av nyanser, som våra engelskspråkiga och internationella forskare i Sverige förhåller sig till, och som finansiärer och utländska, potentiella arbetsgivare för svenska forskare använder. De utgör en väsentlig del av samverkansbegreppen.

Några av de situationer där val av engelskt begrepp kan få stort genomslag är tex då svenska forskningsfinansiärer använder sig av internationella gäster i bedömningspaneler av ansökningar. Det ställer krav på att kriterier och utlysningstexter produceras på engelska. Ett annat exempel är när internationella sakkunniga medverkar för att ranka sökande till en svensk professur, eller då ett lärosäte kvalitetsgranskas av paneler med internationella panelmedlemmar. Det är av yttersta vikt att de ord vi använder på engelska, och den innebörd som läggs i dessa, då överensstämmer med intentionen som anges i den svenska texten.

Engelska begrepp i Högskolelagen

Högskolelagen finns översatt till engelska. Nedanstående utdrag är hämtat från UHRs hemsida:^{19 20}

Section 2

As the accountable authority, the Government shall establish higher education institutions for the provision of:

1. courses and study programmes based on scholarship or artistic practice and on proven experience, and
2. research and artistic research as well as development work.

The mandate of higher education institutions shall include third stream activities and the provision of information about their activities, as well as ensuring that benefit is derived from their research findings.

References to research below also apply to artistic research, unless otherwise provided. Ordinance (2013:119).

2 § Staten ska som huvudman anordna högskolor för

1. utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet, och
2. forskning och konstnärlig forskning samt utvecklingsarbete.

I högskolornas uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta.

Vad som i fortsättningen sägs om forskning avser även konstnärlig forskning, om inte något annat anges särskilt.

Lag (2013:119).

Figur 7. Den svenska lagtexten från Högskolelagen, § 2, översatt till engelska.

När man lägger den svenska lagtexten och den engelska översättningen bredvid varandra (figur 7), så skönjs några nyansskillnader. Den översatta texten använder formuleringarna *“third stream activities”*, *“the provision of information about their activities”*, och *“ensuring that benefit is derived from their research findings”*. Eftersom tredje uppgiften ej finns som begrepp i den svenska lagtexten längre, så inträder här viss otydlighet då den engelska översättning använder just begreppet *“third stream activities”*.

Vidare används verben *samverka* och *informera* i den svenska texten, medan i den engelska texten har dessa ord skrivits om till substantiv, saker som ska göras (*tredje uppgiften*, samt *tillhandahållande av information om sina aktiviteter*, fritt översatt). Utöver att ordet *samverka* och *tredje uppgiften* är olika begrepp, från olika tidsåldrar inom den svenska akademiska diskursen, så finns det även en skillnad i att *informera* och att *tillhandahålla* information.

Engelska begrepp från några internationella universitet

Vid MerSams intervjuer med universitet i Australien, Irland, Belgien, Danmark, Tyskland och Schweiz²¹ samlades följande ord för att samverka på engelska. Olika universitet använde olika ord.

- Collaborate (vanligen betecknar det både att samverka och att samarbeta)
- Cooperate
- Engagement, societal engagement,
- Co-creation, co-design, co-development, co-production (ord som ofta används för att förtydliga typen av aktiv *“samverkan”*, dvs aktiviteten och vad den ska leda till)

Ovanstående svar är dock färgade av att dessa intervjuer fokuserade på att ställa frågan om vilka ord de använde för att *samverka* med samhället. Det ställdes inga uppföljande frågor kring ord för att *“informera om sin verksamhet”*, eller vilka begrepp som används för att benämna *“att verka för att forskningsresultat kommer till nytta”* eller ord som motsvarade hela samverkansuppgiften. Det

¹⁹ UHRs hemsida, Högskolelagen översatt till engelska, hämtat 20200820 <https://www.uhr.se/en/start/laws-and-regulations/Laws-and-regulations/The-Swedish-Higher-Education-Act/#chapter1>

²⁰ UHRs hemsida, Högskolelagen på svenska, hämtat 20200820 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434

²¹ Intervjuerna genomfördes 2018/2019 och finns sammanställda i MerSams Dialogmaterial från hösten 2019

innebär att det är en begränsad mängd ord från ett fåtal internationella lärosäten som syns här i listan ovan. Dock är det intressant att se, trots den denna begränsning, att bredden på ord är stor.

Engelska begrepp på svenska lärosäten

Den engelska översättningen av samverkansuppgiften och samverkansprocessen ser olika ut vid våra lärosäten. För att undersöka vilka ord som används, gjordes en sammanställning i nedanstående tabell 2, som visar hur "samverkan" översätts/används idag på lärosätenas huvudwebbsidor (dvs de sidor som snabbast är åtkomliga från huvudsidan vid respektive lärosäte). Det är viktigt att betona att webben för ett lärosäte är en kanal för information. Den information som visas är prioriterad och genomtänkt i linje med vad lärosätet vill förmedla på sin webb, vilket betyder att lärosätet kan välja att lyfta vissa delar av sin verksamhet, men av olika anledningar kanske inte allt finns med. Det behöver inte betyda att lärosätet inte arbetar med en sak, utan bara att de valt lägga en viss typ av information på webben. Men sammanställningen kan trots detta ge en generell inblick i vilka ord som används på engelska.

Tabell 2. En översiktlig sammanställning av vilka ord för "samverkan" som lärosäten inom MerSam visar på sina huvudsidor på webben på engelska.

Lärosäte/Myndighet	Ord för "samverkan" på huvudwebb	referens
Blekinge tekniska högskola	External engagement Collaboration	https://www.bth.se/eng/collaboration/external-engagement/ 2020-08-17
Försvärshögskolan	Network and cooperative efforts	https://www.fhs.se/en/swedish-defence-university/research/network-and-cooperative-efforts.html 2020-09-20
Göteborgs universitet	Cooperation Research cooperation	https://www.gu.se/english/about_the_university/cooperation/research-cooperation 2020-08-17
Högskolan i Borås	Collaboration with business, government, organisations, society	https://www.hb.se/en/collaboration/ 2020-08-17
Karlstads universitet	External relations Collaborate/collaboration	https://www.kau.se/en/external-relations/collaborate-us/about-external-relations/how-we-collaborate 2020-08-17
Linköpings universitet	Collaboration	https://liu.se/en/collaboration 2020-08-17
Lunds universitet	Hittar inget Innovation and entrepreneurship finns med	https://www.lunduniversity.lu.se/research-innovation/innovation-and-entrepreneurship 2020-08-17
SLU	Collaboration	https://www.slu.se/en/collaboration/contact-information/ 2020-08-17
Södertörns högskola	Hittar inget	https://www.sh.se/english/sodertorn-university 2020-08-17
Uppsala universitet	Collaboration Business collaboration	https://www.uu.se/en/collaboration/business/ 2020-08-17

Collaboration, external engagement, external relations och cooperation är ord som förekommer i denna sammanställning som exempel på översättningar av "samverkan" hos ett begränsat antal lärosäten. Ungefär samma ord återkommer när man listar vilka ord som lärosäten använder i sina engelska titlar på vicerektor för "samverkan", eller i titlar för personer med liknande funktioner, samt vilka ord som används för "samverkan" i översatta styrdokument: *collaboration, external engagement, external collaboration* och *third stream activities*.

Svensk-engelsk ordbok för den högre utbildningen - UHR

Universitets- och högskolerådet har en ordbok, som innehåller 1735 termer. Den senaste versionen publicerades 2019 (version 12) och till den hade 52 termer reviderats. I tabell 3 syns ett urval av begrepp kring "samverkan", och dess översatta motsvarighet i på engelska, samt svensk synonym.

Tabell 3: Begrepp ur ordboken på UHRs hemsida <https://www.uhr.se/publikationer/svensk-engelsk-ordbok/>

svenska →	engelska →	Synonym eller översatt från sökning på engelskt begrepp
samverka	Third stream activities	samverkansuppgiften tredje uppgiften
samverkansuppgiften	Third stream activities	
samverkan	Third stream activities	samverkansuppgiften tredje uppgiften
Samverkan med omgivande samhälle	Third stream activities	samverkansuppgiften tredje uppgiften
näringslivssamverkan	Collaboration with commerce and industry	
samverkansmeriter	Finns ej	
samverkansskicklighet	Finns ej	
meritportfölj	Finns ej	
Samskapa, Samproduktion	Finns ej	
Aktör	Finns ej	
Avnämare	Stakeholder	potential employer
Populärvetenskap	Education and outreach	
engelska →	svenska →	Synonym eller översatt från sökning på engelskt begrepp
Collaboration	näringslivssamverkan	
Unauthorised collaboration	Otillåtet samarbete	
cooperation	Finns ej	
External engagement	Finns ej	
Stakeholder	avnämare	
Co-creation, co-design, co-development, co-production	Finns ej	

Research skills (forskningsskicklighet) finns upptaget liksom *acquisition of educational skills and experience* (pedagogisk meritering) i UHRs ordbok. Fokus för ordboken är att ha med de "termer av relevans för högre utbildning"²² som finns. Vissa ord har även en definition. Just samverkansuppgiften är ett sådant ord, som fått en definition i UHRs ordbok (figur 11), i vilken olika exempel ges för vad samverkansuppgiften omfattar. De exempel som lyfts har fokus på både kommunikationsaspekten och nyttoaspekten, men exemplen är tämligen brett formulerade (tex "samverkan" för bättre utbildning), och ordet forskning nämns inte, annat än som forskningskommunikation för folkbildning. Det är intressant att "samverkan" för demokratiutveckling lyfts fram som det första exemplet. I andra sammanhang (se avsnittet i kapitel 3 om nationella rapporter) har inte just demokratiutveckling betonats ihop med samverkansuppgiften.

²² UHRs webb-sida om ordboken <https://www.uhr.se/publikationer/svensk-engelsk-ordbok/Om-ordboken/> (2020-09-20)

samverkansuppgiften

third stream activities

Synonym: tredje uppgiften

Anmärkning

Med samverkan med det omgivande samhället (samverkansuppgiften) menas ofta något av följande: samverkan för demokratiutveckling, dvs. lärosätenas arbete med forskningskommunikation för folkbildning; samverkan för kunskapsutveckling och tillväxt, dvs. lärosätenas medverkan i kunskaps- och innovationssystemet; samverkan för bättre utbildning, dvs. lärosätenas dialog med det omgivande samhället kring utbildningens innehåll och dimensionering samt studenternas omvärldskontakter i utbildningen.

Figur 8. UHRs ordbok definierar ordet samverkansuppgiften genom att ge exempel på vad det kan innehålla.²³

Det finns även andra formella ordböcker som kan vara intressanta att konsultera. I svensk-engelsk ordlista för Sveriges Domstolar, som tas fram av Domstolsverket, översätts "samverkan" med *cooperation*.²⁴ Inga andra av de ord som förekommit ovan finns upptagna i denna version av ordlistan. I Riksdagens flerspråkiga ordlista översätts "samverkan" med *collaboration*.²⁵

Ett annat sätt att fånga hur ordet "samverkan" används på engelska kan vara att gå in på databasen *linguee.com*²⁶, en databas med källor som bland annat innehåller EUR-lex (EUs lagar) samt EU parlamentets protokoll. *Linguee* arbetar genom att visa textutdrag för både det svenska ordet i text lagtext, och därefter hitta motsvarande textsegment på engelska och färga in det översatta ordet. Ordet "samverka" leder till texter där samverka har översatts med bland annat *engaging with, liase with, interacting, cooperate, interface with, work with, alliances with* och *in synergy with*. Ordet "samverkan" ger följande exempel på översättningar: *interoperability, synergies, interaction, collusion, liason*. Motsvarande sökning på *collaboration*, visar översättningar till "samverkan" och "samarbete". Och för ordet *co-creation* finns bland annat översättningen "gemensamt skapande" eller "samproduktion och skapande". Alla dessa ord återfinns i EUR-lex²⁷, vilket innebär att de står i lagtexter inom EU, på både svenska och engelska.

Baserat på ovanstående resonemang och exempel vore det intressant att jämföra terminologin med de tre delar som finns i den svenska lagtexten och hur de skulle kunna översättas enligt följande (figur 9):

²³ Källa till urklippet från webben, UHRs webbsida <https://www.uhr.se/publikationer/svensk-engelsk-ordbok/samverkansuppgiften> (2020-09-20)

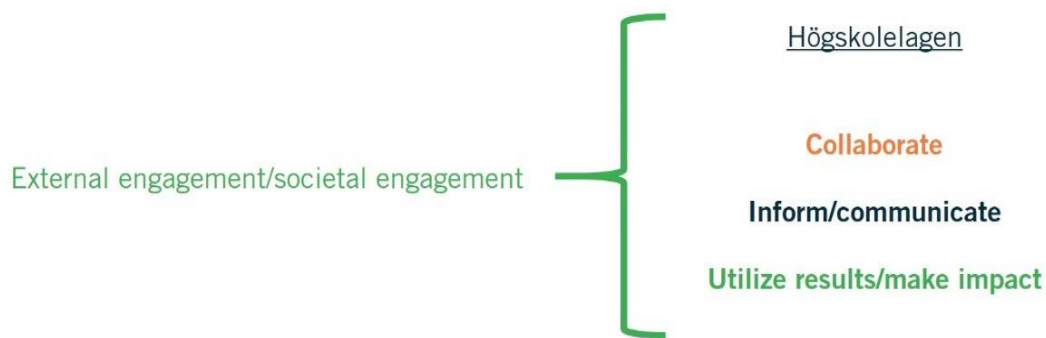
²⁴ Svensk/engelsk ordlista för Sveriges Domstolar, 5:e upplagan, utgiven 2019-04-05 <https://www.domstol.se/om-sveriges-domstolar/for-professionella-aktorer/svenskengelsk-ordlista-for-sveriges-domstolar/> (2020-09-20)

²⁵ Riksdagens flerspråkiga ordlista, Vanliga termer i riksdagens arbete och EU-samarbetet i översättning till engelska, franska och tyska, Riksdagsförvaltningen, informationsenheten, 2015

<https://www.riksdagen.se/globalassets/15.-bestall-och-ladda-ned/informationmaterial/riksdagens-flersprakiga-ordlista.pdf> (2020-09-20)

²⁶ *Linguee*s hemsida med sökfunktion <https://www.linguee.com/> (2020-09-20) *Linguee* drivs av bolaget DeepL, som är baserat i Köln, Tyskland.

²⁷ EUR-Lex samlar EUs lagar på en websida <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html> (2020-09-20)

Figur 9: Visualisering av vad de ingående komponenterna i Högskolelagens §2 möjligen skulle kunna ny-översättas till, baserat på ovanstående resonemang.

External engagement / societal engagement är ett brett begrepp som innefattar hela samverkansuppgiften. De olika delarna av samverkansuppgiften kan förslagsvis hanteras av orden *collaborate/cooperate* (samverka), *inform/communicate* (informera) och *work to ensure utilization* (verka för att nyttiggöra).

Det bör beaktas och begrundas hur den svenska lagstadgade skyldigheten framgent kan och bör uttryckas för bästa effekt nationellt och samtidigt förhålla sig till en internationell (och lokal) engelskspråkig terminologi som delvis utgår ifrån andra kravbilder, lag och förordning, kultur och sammanhang.

6. Summering och några rekommendationer

I det praktiska arbetet inom projektet har det funnits nödvändighet att precisera begreppsbildningen bland annat för att ytterst förstå vilka meriter det är som framställs och bedöms.

För att bidra till ökad tydlighet och förståelse gällande samverkansbegreppet strävar MerSam efter att särskilja begreppen "samarbete" och "samverkan" samt att hålla en klar linje gällande när samverkansuppgiften åsyftas (från Högskolelagen, med dess tre komponenter att samverka, att informera och att nyttiggöra) och när det tillvägagångssätt som man kan samverka på, tex metoder och processer för att samverka åsyftas.

Utifrån rådande praxis innefattar och omsätter MerSam följande för samverkansmeriter:

- Samverkansmeriter bygger på aktiviteter som härrör från det som ingår i samverkansuppgiften (samverka, informera, verka för nyttogörande).
- Meriterna för bedömning kan tex innehålla en sökandes *dokumenterade kunskap* inom samverkansuppgiften (samverka, informera, verka för nyttogörande) samt sökandes *dokumenterade förmåga* av att utföra samverkansuppgiften.

Detta innebär att samverkansmeriter även inkluderar motsvarande aspekter inom information och kommunikation samt innovation och nyttiggörande.²⁸

Vidare gäller att Samverkansmeriter kan skrivas fram antingen *integrerat* inom forskning och utbildning i meritframställningar, eller som en *separat* del i särskilt dokument (tex en portfölj för "samverkan"). Det som avgör huruvida samverkansmeriter ska skrivas in integrerat eller som en separat del, är avhängigt det enskilda fallet (vad är det för roll som lärosätet söker hos en ny medarbetare, vad det är som ska bedömas/utvärderas) samt om och i så fall hur styrdokument vid ansökningsprocessen reglerar meritframställningen. Det gör att MerSam inte förordar det ena framför det andra.

Samverkansskicklighet, är inte vanligt förekommande som begrepp i styrdokument men används inom praxis, och är den skicklighet inom samverkansuppgiften som bedöms utifrån de samverkansmeriter en person åberopar (aktiviteter som härrör från det som ingår i samverkansuppgiften (att samverka, att informera, att verka för att resultat kommer till nytta).

Givet nulägesbilden som har beskrivits och den spretighet som förekommer i praxis och styrdokument skulle en större tydlighet och precisering av begrepp vara gynnsam, på både svenska och engelska. En sådan bör gemensamt skapas genom sektorns olika nyckelaktörer.

---

²⁸ Se MerSams Vägledning för att dokumentera och beskriva samverkansmeriter

Rekommendationer

Lärosäten bör i större grad beskriva eller definiera i sina styrdokument vad lärosätet och dess fakulteter (eller akademier) menar med begreppet "samverkan", samverkansuppgiften och att samverka, på svenska och gärna även på engelska.

bör utveckla lärosätesspecifik dokumentation som tydliggör hur man definierar eller använder samverkansbegreppet. Detta behöver finnas som stöd för olika roller som på olika sätt använder eller berörs av frågorna. Detta stödjer lärosätet i att öka kunskapsläget och att samlas kring en gemensam syn på vad samverkansmeriter, samverkansprocessen och samverkansuppgiften och i förlängningen samverkansskicklighet innebär. Även denna dokumentation bör finnas på engelska.

SUHF och expertgruppen för samverkan

bör fortsatt verka för att stödja lärosätenas arbete med att beskriva eller definiera vad lärosätet och dess fakulteter (eller akademier) avser gällande "samverkan", samverkansuppgiften och att samverka.

bör stödja utvecklingen mot en mer preciserad och utvecklad begreppsbyggnad i relation till samverkansuppgiften, rådande praxis och övriga bedömningsgrunder inom akademien.

bör aktivt stödja utvecklingen av ändamålsenlig begreppsbyggnad på engelska i sektorn i förhållande till lärosätenas behov kopplat till rekrytering- och befordringsprocessen.

Myndigheter bör aktivt verka för, och samarbeta inom sektorn för, en uppdaterad och ändamålsenlig översättning av högskolelagen 1 kap §2 till engelska.

Finansiärer bör hålla en genomtänkt och överensstämmande begreppsbyggnad både på svenska och på engelska i syfte att stödja det som önskas åstadkommas i utlysningar och satsningar.

bör i större utsträckning beskriva och tydliggöra i utlysningar relevanta begrepp som "samverkan" och deras engelska motsvarigheter.

Generellt Formuleringar och begrepp i ordböcker inom sektorn (UHR, kommande Samsynwikin) bör utvecklas, både på svenska och engelska, verka kongruent och stödja tolkningar av lagtext.

Bilaga 1. Mappning av finansiärers begrepp relaterade till samverkansmeritering baserat på utlysningstexter

Sammanställt av Johanna Generosi, Maria Johansson och Carin Nilsson vid Lunds universitet, inom ramen för det Vinnova-finansierade projektet MerSam-Meritvärde av samverkansskicklighet, september 2020. Tack till Stefan Dahlin med kollegor vid Högskolan i Borås som bidragit med information.

Upplägg av innehåll

- Finansiärsmappning
- Syfte
- Mål
- Metod
- Avgränsningar
- Resultat
  - Vilka begrepp för "samverkan" använder finansiärerna i sina utlysningar?
  - Är begreppen definierade? Nej, vanligtvis inte i utlysningstexten
  - Samverkansbegreppen som används på engelska i utlysningarna
  - Går det att utläsa hur mogen "samverkan" behöver vara i de olika utlysningarna?
  - Säger uppställda krav på medfinansiering något om vilken mognad på "samverkan" som krävs?
- Slutsatser

Finansiärsmappning

Sedan den senaste forskningspropositionen kom, 2016, har Sveriges forskningsfinansiärer successivt ökat fokus i vissa av sina riktade utlysningar på behovet av att forskningen de finansierar ska ske i samverkan med näringsliv, kommuner, myndigheter och andra aktörer i samhället. Denna utveckling har lett till att de ansökningar som skrivs av forskare kommer i allt högre grad bedömas och utvärderas beroende på hur väl forskarna lyckas fånga hur de vill och kan samverka, samt hur väl de får med olika aktörer som medverkande parter redan i själva forskningsansökan.

Eftersom alla inkomna ansökningar bedöms efter uppställda kriterier kan det vara värdefullt att undersöka hur just dessa kriterier, eller formuleringar i utlysningarna, ser ut, för att bättre förstå vad forskarna behöver skriva fram sina meriter för, och hur de förväntas berätta och beskriva sin samverkan. Eftersom beviljandegraden för vissa av utlysningarna är relativt låg, och det är tuff konkurrens om de externa medel som finns tillgängliga, så blir samverkansaspekten ytterligare en intressant del att ta höjd för inom vissa forskningsfrågeställningar, om du som forskare vill kunna ha en fortsatt karriär inom svensk forskning.

På ett indirekt sätt styr de svenska finansiärerna i viss mån vilka forskare som kommer stanna och utvecklas i Sverige, genom sin sällning, då de bedömer forskningsansökningar. Och det inbegriper även de utlysningar som har ett tydligt samverkansfokus.

Syfte

Projektansökningar och medverkande parter CVn bedöms ofta efter ett antal kriterier, och i denna mappning är syftet att få en grov, men översiktlig, bild av vilka av dessa bedömningskriterier som innehåller en samverkanskomponent, och hur dessa är formulerade.

Mål

Konkreta mål för mappningen är att sammanställa följande:

- Vilka samverkansbegrepp använder finansiärerna i sina utlysningar?
- Är de definierade? Hur?
- Vilka kriterier bedömer de samverkansaspekterna utifrån – dvs vilka instruktioner finns för bedömargrupper/ i utlysningen, för vad som kommer bedömas inom samverkan?
- Hur skriver de fram samverkan inom programmet – dvs hur ska man samverka? Medfinansiering? Eller bara har LOI? Eller annat? Vilka kategorier finns här?
- Vilka ord använder de i sina engelska utlysningstexter, och hur överensstämmer detta med den svenska utlysningstexten?

Metod

Ett urval av svenska finansiärer gjordes, baserat på kännedom om dessa utlysningars inriktning, samhällsrelevans och fokus på nyttiggörande av resultat. För varje finansiär undersöktes några specifika utlysningar där samverkansaspekten har varit tydlig.

Tabell 1: Utvalda finansiärer

Finansiär	Antal utlysningar
Energimyndigheten	1 utlysning som ingår i JPI Urban Europe, där Viable Cities är part
FORMAS	1 utlysning och 1 delad utlysning med Vinnova
Forte	1 utlysning
MISTRA	2 (3 utlysningar som var mycket lika varandra och lades ihop, och 1 utlysning avvek tydligt från dessa)
SSF	1 utlysning
Tillväxtverket	1 utlysning
VINNOVA	4 utlysningar och 1 delad utlysning med FORMAS

Avgränsningar

Utlsynningar från Cancerfonden, Hjärt- och lungfonden valdes att uteslutas från analysen eftersom inga ord som kan relateras till samverkan används i utlysningstexterna. Vidare har inte heller utlysningar från Wallenbergstiftelserna, Riksbankens Jubileumsfond, eller EUs Horizon2020 program för *Societal Challenges* tagits med. KK-stiftelsen har relevanta utlysningar med fokus på samverkansuppgiften. Här har vi valt att endast inkludera KK-stiftelsens utlysning HÖG i tabell 2 (20201007).

Resultat

Vilka begrepp för samverkan använder finansiärerna i sina utlysningar?

För varje utlysning noterades vilka olika ord som användes för att beskriva eller ge exempel på samverkan (figur 1).

Figur 1. Ordmoln av de ord som noterats som ord relaterade till samverkan i utlysningstexterna, utformat med stöd av gratisverktyget wordclouds.com

Ibland betonas tydligt i utlysningstexterna att forskningen ska utgå från behoven i samhället. Flera utlysningar nämner förslag på vilka aktörer som kan vara tänkbara, antingen generellt som användare eller behovsägare, eller mer specifikt, tex SME, näringsliv, offentlig sektor, det civila.

I vissa utlysningar tog texten höjd för hur samverkan skulle gå till eller vara, genom beskrivande ord som aktiv samverkan, dialog, dynamiska sätt att organisera sig, hitta flexibla samverkansformer, sektorsöverskridande och tvärvetenskaplig samverkan.

Många utlysningstexter tog även upp vad ett förväntat resultat skulle kunna vara, med ord som till exempel erfarenhetsutbyte, kunskaps- och kompetensutveckling, kunskapsspridning, skapa mervärde, nyttiggörande, samhällsnytta, skapa produkter och tjänster.

Innovation, nyttiggörande och kommunikation och informationsspridning var aspekter som ofta förekom i utlysningarna.

Är begreppen definierade? Nej, vanligtvis inte i utlysningstexten

I ingen av utlysningarna fanns det en definition på begreppet samverkan, eller begreppet att samverka. Några har beskrivit vad de önskar att samverkan ska leda till och hur den ska gå till, samt preciserat vilka aktörer som gärna får vara med. KK-stiftelsen har gett en beskrivning av vad de menar med samproduktion.

I tabell 2 listas insamlad information uppdelat per finansiär och utlysning. I tabellen listas ord som kan kopplas till samverkansbegrepp både på svenska och engelska, samt eventuella kommentarer som förtydligande till de listade orden, samt huruvida orden definieras.

Tabell 2. Lista av utvalda finansiärer och utlysningar samt ord i utlysningen som kan relateras till olika aspekter av att samverka.

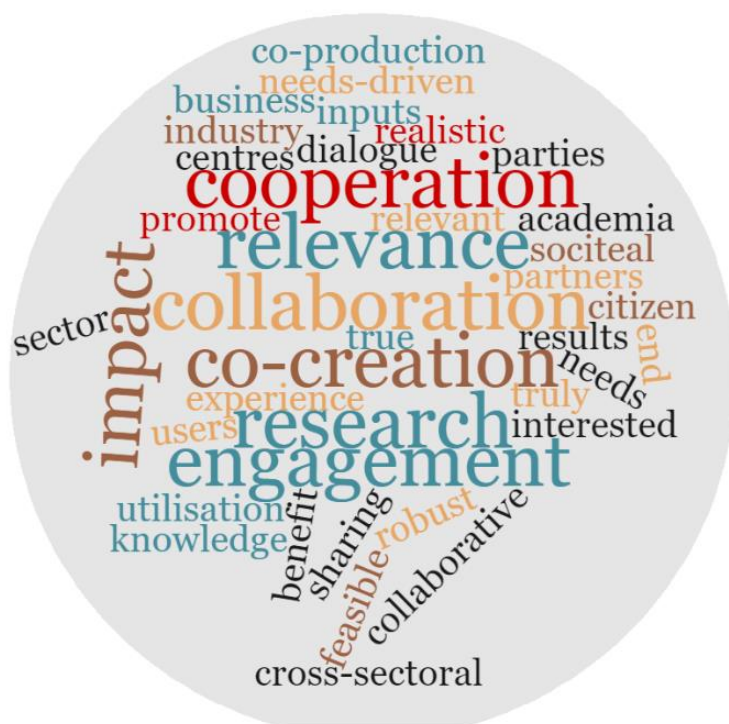
finansiär	Ord i utlysningen svenska	Ord på engelska	Definition	Kommentar
Energimyndigheten/JPI Urban Europe/ Viable Cities	Nya samverkansformer som möjliggör att olika aktörer involveras – Många ord på engelska, huvudutlysningen skriven på engelska	Collaboration, co-production of knowledge, co-creation, citizen engagement,	nej	Europeisk utlysning inom JPI Urban Europe. Den svenska parten är Energimyndigheten, som ingår genom att ha med Viable Cities-gruppen
Formas Centrumutlysning	behovsmotiverad forskning, samskapande, samhällsnytta, genomslag, samhällsrelevans, nyttiggörande, mervärde, synergier, kunskapsspridning	Interdisciplinary research, collaboration, co-creation between different disciplines and stakeholders, collaboration encouraged, cross-sectoral centers	nej	
FORMAS/VINNOVA - AI i klimatets tjänst	Samverkan, kunskaps och kompetensutveckling i samverkan, externa aktörer kallas behovsägare, nyskapande kunskaps och kompetensutveckling i samverkan, användas till samhälls- och klimatnytta		nej	Liten ansökan i jämförelse (ca 7 milj per projekt , i 2-3 år)
Forte – Årlig, forskningsansökan	Forskningen ska ha ... bidra till samhällets behov och samverkan med användare med forskningen, nyttiggöra och kommunikation av resultat, internationell forskningssamverkan	Relevance, societal needs, engagement with end users, communication, utilisation	nej	Bedriver inget i samverkan, samverkan kommer efter projektet, men det ska vara relevant för samhället.
KK-stiftelsen – Synergi HÖG Avans	<i>Samproduktion</i> nyckelord i alla program, dock inte lika skarpt i Avans där <i>samskapande</i> är viktigare. Exempel: "...samverkan med näringslivet..." (1 gång); "...ett rejält samarbete..." (1 gång). Nyttan för näringslivet centralt: Forskning i en "för näringslivet relevant frågeställning."		ja	" <i>Samproduktion</i> för oss, handlar om gemensam kunskapsproduktion där akademien och företag löser problem och arbetar tillsammans för att åstadkomma forskningsresultat." Företagen ska vara aktiva på en konkurrenssatt marknad.
MISTRA - Innovationsdriven miljö (Mistra Innovation 23)	Syfte: Innovativa idéer med hög risk... skapa produkter, tjänster... ska uppmuntra innovativa idéer med samverkan, med företag och universitet, SMEs i första hand.	Finns ej	nej	Mer trad innovation, spinn-offs från universitet tex, snarare än samverkan. LOI krävs, tydlig beskrivning av hur samverkan ska se ut är viktigt! Jmf IPR - avtal
MISTRA - Design för minskad exponering för farliga kemikalier, Miljökommunikation, Livsmedelsförsörjning och hållbara livsmedelssystem,	Tvåvetenskaplig samverkan, samverkan med näringslivet, den offentliga sektorn och det civila samverkan, dialog, förväntar sig erfarenhetsutbyte mellan andra Mistra program, samhällsnytta,	Interdisciplinary collaboration, collaboration with the business sector, cooperation between academia and industry, research should be based on cooperation with interested parties of various kinds in order to promote more relevant and robust inputs and results,	Nej – finns extra instruktioner – hur man driver MISTRA-program, vad programchefen ska göra – kopplar	Även med civila samhället... Samverkan även inom akademi? Ej samarbete

		dialogue, sharing of experience, in collaboration, benefit, impact, relevance of expected impact,	ledarskap med samverkan i detta	
SSF – research centre		Collaboration, co-creation, truly collaborative research, true, realistic , feasible collaboration	nej	Stor 6-17 milj per år, i 6-8 år, men skiljer från Mistra är att den styrs av industri
Tillväxtverket -Utveckla Västsveriges konkurrenskraft	samsyn, samverkan, skapa samverkan inom forskning och innovation, bidra till stärkt samverkan mellan SMEs, universitet, högskolor, offentlig sektor regionalt perspektiv – sektorsöverskridande samverkansinslag	collaboration	nej	Hänvisar till handbok för EU-projekt – inom Interreg.
VINNOVA - Effektiva transportsystem	Få fler att utveckla sin innovationsförmåga, använder ordet samverkan	Finns ej	nej	
VINNOVA - Visionsdriven innovationsmiljö	Innovationsmiljö, smala olika delar av samhället för att lösa – hitta flexibla samverkansformer, nya dynamiska sätt att organisera sig, samlar aktörer runt en gemensam vision	Finns ej	nej	Samverkan – men annorlunda beskrivet än i centrumutlysningen
Vinnova - UDI Utmaningsdriven Innovation	Samverkansprojekt, aktörer som samverkar, utöka samverkan, samhällsutmaning		nej	Egentligen ett innovationsprojekt
Vinnova - Kompetenscentrum	Behovsmotiverad excellent forskning i samverkan, aktiv samverkan, tillitsbaserad samverkan, skapa eller förstärka varaktiga strukturer och nätverk, I syftet står tydligt att forskning ska ske i samverkan	Needs-driven excellent research in collaboration with partners	Nej – men ett centrum definieras: Samverkan mellan parter inom ett forskningsområde för att ta fram ny kunskap som ska nyttiggöras	Tydligare, tidigare användes ordet innovation, men nu svängt mer mot samverkan...

Samverkansbegrepp som används på engelska i utlysningarna

Utlisningen på Energimyndighetens hemsida, en utlysning av JPI Urban Europe, med Viable Cities som svensk aktör, var skriven i original på engelska, då det är en europeisk utlysning. De ord som användes där var bland annat *collaboration*, *co-production of knowledge*, *co-creation*, *citizen engagement*. I den svenska texten om utlysningen fanns endast ordet *samverkan* med i begreppet samverkansformer. SSFs utlysning för forskningscentrum fanns också endast på engelska.

De flesta av de svenska utlysningarna hade engelsk utlysningstext som begreppsmässigt låg ganska nära den svenska texten. De ord som användes syns i figur 2, där det är tydligt att *cooperation*, *relevance*, *collaboration*, *co-creation* och *engagement* är vanliga begrepp i just dessa utlysningar.

Figur 2. Ordmoln för de ord som återfanns på engelska i utlysningstexterna, utformat med stöd av gratisverktyget wordclouds.com

Går det att utläsa hur mogen samverkan behöver vara i de olika utlysningarna?

Samverkanstrappan²⁹ är ett begrepp som ibland används för att belysa olika stadier av samverkan, olika mognadsnivå. Den finns i olika utformning, med lite olika definitioner. För denna kartläggning vore det intressant att se om det gick att kategorisera de olika utlysningarna baserat på samverkanstrappans olika steg. Är det så att det för vissa utlysningar behövs, eller efterfrågas, en högre mognadsgrad inom samverkan, än inom andra? Och framkommer det i så fall i utlysningstexten?

Den samverkanstrappa som användes baseras på följande steg

- Samtal
- Samsyn
- Samverkan
- Samhandling
- Samproduktion

Vidare har en ytterligare kolumn lagts till för att notera de utlysningar som även betonar genomslag i utlysningstexten. Genomslag är inte nödvändigtvis något som återfinns sist i trappan, utan kan mycket väl ske vid alla trappstegen.

²⁹ Trappan som används här är modifierad efter samverkanstrappan från Länka Consulting, använd i presentation hos Unilink, vilken i sin tur är inspirerad av Samverkanstrappan av Arne Eriksson, SOU 2006:5 Organisering av regional utvecklingspolitik, figur 7, sida 55.

I Tabell 3 listas de olika stegen i samverkanstrappan³⁰: Samtal, samsyn, samverkan, samhandling, samproduktion och genomslag. Finansiärer och utlysningar listas under varje begrepp som används i utlysningstexten. I de flesta utlysningarna används ordet samverkan, i vissa orden samhandling och samproduktion. Några texter använder begreppet genomslag.

Tabell 3. Utlysningar uppdelade enligt samverkanstrappan.

Samtal	Samsyn	Samverkan	Samhandling	Samproduktion	Genomslag
				Energimyndigheten - Urban Europe	
			Formas - Centrumutlysning		X
		FORMAS/VINNOVA - AI i klimatets tjänst			
		Forte Årlig, forskningsansökan			X
			MISTRA Innovationsdriven miljö		
		MISTRA	MISTRA		X
				SSF – Research centre	
		Tillväxtverket Utveckla Västsveriges konkurrenskraft			
		VINNOVA --Effektiva transportsystem			
		VINNOVA - Visionsdriven innovationsmiljö	VINNOVA Visionsdriven innovationsmiljö		
		Vinnova - UDI Utmaningsdriven Innovation			
		Vinnova - Kompetenscentrum			

Säger uppställda krav på medfinansiering något om vilken mognad på samverkan som krävs?

I tabell 4 visualiseras medfinansieringskraven och beviljat maxbelopp/projekt för varje utlysning i förhållande till de listade samverkansbegreppen i samverkanstrappan. Syftet är att försöka hitta en koppling mellan medfinansieringskraven och nivån på samverkanstrappan, då det generellt förväntas att medfinansieringen är högre där en aktiv och fördjupad samverkan, samhandling och samproduktion antas. Kopplingen är dock inte uppenbar: t ex i Vinnovas utlysning Kompetenscentrum nämns endast begreppet *samverkan*, men medfinansieringskraven från industrin är 33%, medan i Formas Centrumutlysning nämns *samhandling* även om endast 15% medfinansiering krävs från externa parter.

³⁰ Samverkanstrappan identifierar de olika stegen i samverkansprocess: Samtal, Samsyn, Samverkan, Samhandling, Samproduktion och Genomslag.

Tabell 4. Medfinansieringskrav kopplade till samverkanstrappan.

Samverkan	Samhandling	Samproduktion	Genomslag	Medfinansiering	Maxbelopp för enskilt projekt
		Energimyndigheten - Urban Europe		50 % för innovationsprojekt, 75% för demonstrationsprojekt	6 milj till 2-3 projekt ca 1-2 år
	Formas - Centrumutlysning		X	15% från externa parter	48 msek i 4 år
FORMAS/VINNOVA -AI i klimatets tjänst				20%	5-7 milj i 2-3 år
Forte Årlig, forskningsansökan			X	0%	3 milj, eller 5 milj (2 eller 5 år)
	MISTRA Innovationsdriven miljö			50% (in-kind och/eller cash)	25 milj för hela utlysningen, till ca 4 projekt? Ca 6-7 milj per projekt, 4 år ?
MISTRA	MISTRA		X	10-30% sammanlagt från akademi och externa parter	54 – 70 miljoner från MISTRA i 4 år
		SSF – Research centre		20% från industri (in-kind och cash)	75 milj per projekt, totalt 8 år
Tillväxtverket Utveckla Västsveriges konkurrenskraft				60% sammanlagt från offentlig sektor och industriparter	0,4 milj under per år under 3 år
VINNOVA -- Effektiva transportsystem				50%, varav 25% från näringslivet	Förprojekt: 0,5 milj, Fullskaligt projekt: ? kr
VINNOVA - Visionsdriven innovationsmiljö	VINNOVA Visionsdriven innovationsmiljö			0% i början, sedan upptrappning och helt självbärande efter 5 år.	5 milj i 5 år
Vinnova - UDI Utmaningsdriven Innovation				20%	0,5 milj i ett år (steg 1)
Vinnova - Kompetenscentrum				33% akademi, 33% offentlig sektor/industri	Max 75 milj från Vinnova , i 10 år

I Tabell 5 listas utvärderingskriterierna parallellt med samverkansbegreppen som nämns i utlysningstexten. Syftet är att försöka se en koppling mellan samverkansbegreppen som anges i utlysningstexten och vilka samverkansmeriter som efterfrågas eller vilka underlag som förväntas att bedömas.

Ytterligare en reflektion som gäller projektutvärdering efter projektslut, är att ofta är tiden mellan utlysning och projektutvärdering upp till 10-12 år (tex Vinnova Vinn excellens center och Berzelii center, VRs Linnémiljöer, Fortes Centres of Excellence). Eftersom samhället har hunnit ändras och sättet att prata om samverkan har förändrats (mognat, utvecklats) över tid, så har det i vissa fall inneburit att dessa center har utvärderats mot en typ av samverkan, som inte ursprungligen fanns tydligt framskriven i utlysningstext eller i bakgrundsdokument. Utöver det har nyinrättade kriterier, och användningen av utvärderare från olika länder, med olika bakgrund och definitioner av samverkansbegrepp, ibland lett till otydligheter i vad som konkret eftersöks vid projekt eller programslut i utvärderingarna.

Tabell 5. Utvärderingskriterier kopplade till samverkanstrappan.

Samverkan	Samhandling	Samproduktion	Genomslag	Utvärderingskriterier
		Energimyndigheten - Urban Europe		Intellectual merits, impact and user engagement (value for end user), quality, efficiency of project implementation, added value of transnational cooperation
	Formas - Centrumutlysning		X	4 kriterier: relevans, potential, genomförande och organisation. Bland dessa nämns mervärde, synergier, centre performance,
FORMAS/VINNOVA - AI i klimatets tjänst				N/A
Forte Årlig, forskningsansökan			X	Relevans i relation till samhällets behov, samverkan med användare av forskning,
	MISTRA Innovationsdriven miljö			Användarnytta för små företag, ledarskap
MISTRA	MISTRA		X	Nytta, dvs hur välutvecklad samverkan med användare av forskningsresultaten är (och förväntas vara) och vilka stödjande kommunikativa processer och metoder som används för att uppnå en effektiv implementering. Ledarskap (påvisad erfarenhet)
		SSF – Research centre		Level of engagement from industry, leadership, amount of co-funding , IP management
Tillväxtverket Utveckla Västsveriges konkurrenskraft				Nytta och utvecklingsmöjligheter och näringslivets medverkan.
VINNOVA --Effektiva transportsystem				Nyttiggörande (potential att nyttiggöra resultaten, spridning och användning), potential att främja samverkan mellan små och medelstora företag och akademi och mellan olika typer av branscher
VINNOVA - Visionsdriven innovationsmiljö	VINNOVA Visionsdriven innovationsmiljö			Potential att etablera en långsiktig miljö som samlar aktörer kring visionen (tvärdisciplinärt), förmåga att driva samverkansformer (dynamisk samverkan för att driva innovation)
Vinnova - UDI Utmaningsdriven Innovation				Aktörskonstellationens sammansättning bygger på aktiv samverkan mellan olika aktörstyper och innehåller alla de organisationer som behöver vara med för att projektet ska bli framgångsrikt. Trovärdighet och förmåga i planerna för utökning av aktörskonstellationen i syfte att skapa en ändamålsenlig och gränsöverskridande konstellation med god förankring. I vilken utsträckning projektledaren och andra nyckelpersoner har kompetens och förmåga att genomföra projektet. Hur väl teamet (nyckelpersoner) är sammansatt med avseende på könsfördelning, samt fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män.
Vinnova - Kompetenscentrum				Trovärdighet i angreppssätt, organisering, involvering av och samverkan mellan projektparter för att uppnå kompetenscentrumets vision och strategiska idé, inklusive budget, jämställdhetsaspekter, och genomförandeplan; Parternas sammansättning, kompetens, förmåga, och ambition för att stärka forskningsområdet och uppnå centrumet mål och vision, inklusive centrumets relation till parternas långsiktiga forsknings- och innovationsstrategier samt Centrumföreståndarens och ledningens kompetens, förmåga och engagemang att leda och organisera centrumet.

Utifrån informationen som ges i själva utlysningstexten (tabell 5) blir det tydligt att det är svårt att skriva fram en bra ansökan. Man behöver arbeta baklänges, och noggrant läsa även i kriterierna vad som eftersöks vid bedömningen av ansökan, för att på ett bra sätt kunna fånga alla de aspekter som ansökan kommer att bedömas mot.

Det finns generellt tydligare kopplingar mellan utvärderingskriterier och samverkansbegrepp (tabell 5) jämfört med kopplingen mellan samverkansbegrepp och finansieringsform (medfinansiering, samfinansiering) (tabell 4), vilket kan upplevas som något förvånande. Men kanske är det bara ett resultat av att det inte går att fånga dessa aspekter med hjälp av samverkanstrappan på ett korrekt sätt. Frågan kvarstår – hur tänker finansiärerna när de sätter upp medfinansieringssystem för forskning? Det vore intressant med dialog kring detta direkt med finansiärerna.

Oavsett ovanstående, så är det fortfarande oklart i kopplingen mellan hur utlysningstexten lyfter samverkansbegrepp och vad man egentligen kräver i bedömningen för en bra ansökan. Flera av finansiärerna har en ojämnhet i vad de ställer upp i utlysningstexterna, i jämförelse med vad de ställer upp i utvärderingskriterierna av ansökningarna. Dock har tex Vinnova med samverkan i kriterierna, samstämmigt med hur de uttrycker sig i utlysningstexten.

Slutsatser

- **Informationstillfällen** runt utlysningstillfällena, kompletterande **bakgrundsrapporter** – bidrar detta till bättre utlysningar? Ja, de är centrala för att förstå höjd och bredd av samverkan som efterfrågas. Bra att de finns.
- Viktigt att lyfta fram att det vore bra med ännu **tydligare utvärderingskriterier!**
- Det är viktigt vad finansiärerna menar med **orden de använder**, och det är värdefullt om det är **samstämmighet mellan utlysningstext och utvärderingskriterier**, och att detta sedan matchas på adekvat sätt i formen för medfinansiering, för att underlätta och tydliggöra för sökande forskare i vad som efterfrågas, och förväntas av forskningsfinansieringen.
- Även bättre **koppling mellan CV-mallar och kriterier**, och vad man förväntas ta upp i sitt CV. Till exempel använder Vinnova ett standardformat till vissa utlysningar, medan det används ett fritt format i andra utlysningar (tex i Visionsdriven hälsa-utlysningen), vilket inte ger vägledning. Det vore önskvärt med lite mer vägledning i centrumutlysningarna.

Observera att detta är en snabb, översiktlig sammanställning, som inte är menad att ses som en fullständig genomgång av hur samverkansbegrepp används av svenska finansiärer. Istället ger den en kort ögonblicksbild över några specifika fall, med syftet att hoppas påbörja en dialog med finansiärer och intresserade.

Bilaga 2. Deltagare och aktiviteter inom MerSam-projektet

Projektdeltagare och deltagande lärosäten

Projektdeltagare

Åse Nygren
Andreas Larsson
Hans Liwång
Petter Narby
Claes Bergström
Fredrik Bynander
Fredrika Lagergren Wahlin
Mattias Lindgren Sandgren
Cecile Marseille
Göran Larsson
Anna Bergstrand
Stefan Dahlin
Marcus Lindström
Katrín Axelsson
Katarina Lindström
Johan Blaus
Britt Sjöstedt
Dilek Gür
Lars Nordström
Sara Gustafsson
Helena Balogh
Jan Axelsson
Peter Värbrand
Carin Nilsson
Lisa Thelin
Noomi Egan
Magnus Adenskog
Julia Edgerton
Niklas Nordquist
Helena Nordström Källström
Jörgen Wissman
Håkan Tunon
Erik Fahlbeck
Erik Falk
Dan-Anders Lidholm
Göran Alderborn
Mattias Martinson
Caroline Georgson
Lisa Källström
Martin Kockum
Charlotte Ahlgren Moritz
Daniel Gustafsson
Ann-Charlotte Larsson

Deltagande lärosäte

Blekinge Tekniska Högskola (BTH)
BTH
Försvarshögskolan (FHS)
FHS
FHS
FHS
Göteborgs Universitet (GU)
GU
GU
GU
Högskolan i Borås (HB)
HB
HB
HB
Karlstad Universitet (KU)
Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)
KTH
KTH
KTH
Linköpings universitet (LiU)
LiU
LiU
LiU
Lunds Universitet (LU)
LU
LU
LU
LU
Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)
SLU
SLU
SLU
SLU
Södertörns Högskola (SH)
SH
Uppsala Universitet (UU)
UU
Högskolan i Kristianstad (HKR) – följelärosäte
HKR
HKR
Malmö Universitet (MaU) – följelärosäte
MaU
Linné Universitetet (LnU) – följelärosäte

Aktiviteter under MerSam-processens gång

MerSam projekt workshops

Konferens: 9 nov 2020, på KTH och på zoom

Ws 5: 17-18 juni 2020, via zoom

Deltagare: 31 lednings- och stödpersoner från 14 lärosäten

Ws 4: 14 nov 2019, Lund

Deltagare: 25 personer från 12 lärosäten

Ws 3: 4-5 apr 2019, Linköping

Deltagare: 22 personer från 10 lärosäten samt Vinnova

Ws 2: 19 sep 2018, Uppsala (SLU)

Deltagare: 27 personer från 12 lärosäten samt från Formas.

Ws 1: 6 feb 2018, Borås

Deltagare: 19 personer från 10 lärosäten

Aktiviteter inom MerSam

Pilotarbete - meritportfölj för samverkan

Med hjälp av underlag och instruktioner har lärare och forskare vid fyra av projektets lärosäten (Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala universitet, Försvarshögskolan, samt Blekinge tekniska högskola) skrivit fram samverkansmeriter i form meritportföljer för samverkan. Dessa skriftliga meritportföljer har sedan legat till grund för dialog med lärarförslagsnämnder om hur man kan bedöma samverkansmeriter och vilket underlag som behövs för detta.

Inventering av styrdokument

Styrdokument med koppling till rekrytering och befordran inventerades vid 24 lärosäten (BTH, Chalmers, HB, HHS, HIS, HKR, HV, JU, KAU, Konstfack, KTH, LiU, LNU, LTH, LTU, LU, MAU, MdH, MIUN, ORU, SH, SLU, UMU och UU). Exempel på typ av dokument som studerats är anställningsordning, lönekriterier, CV-mallar, riktlinjer för sakkunniga och sökande samt samverkanspolicyer. Anställningsordningen studerades för 24 lärosäten.

Mappning och begreppsanalys

En översiktlig mappning och begreppsanalys av samverkansterminologin har gjorts för 24 lärosätens styrdokument som berör rekrytering och befordran.

Analys av rekryterings och befordransärenden

Analys av utvalda rekryterings och befordransärenden har utförts vid fem lärosäten. Linköpings universitet, Lunds universitet, Mälardalens högskola, Södertörns högskola och Örebro universitet.

- Vid respektive lärosäte följdes ett avslutat rekryteringsärende och ett avslutat befordringsärende för att se hur styrdokumenten används i praktiken, samt vilket stöd de olika funktionerna i rekryterings- och befordringsprocesserna har av dessa. Analysen gjordes genom att studera lärosätenas styrdokument

och dokument kopplade till de utvalda ärendena samt genom intervjuer med nyckelpersoner i rekryterings- och befordringsprocesser.

- Intervjuer utfördes med ett femtontal nyckelpersoner vid dessa fem lärosäten kring ett eller två konkreta ärenden vid varje lärosäte. Nyckelpersoner i rekryterings- och befordringsprocesserna var ämnesföreträdare, prefekter, ordförande i anställningsnämnd eller motsvarande, dekaner, eller HR-personal.

Enkäter om samverkan och samverkansskicklighet

Enkäter har använts vid Lunds universitet, Göteborgs universitet samt Högskolan i Borås.

- En enkät fokuserade på hur samverkansskicklighet och samverkan beskrivs och beläggs av lektorer, professorer, prefekter och samverkanskoordinatorer, besvarades av 30 utvalda personer vid Högskolan i Borås och Lunds universitet.
- En andra enkät skickades till ledamöter i lärarförslagsnämnder eller motsvarande vid Göteborgs universitet, Lunds universitet och Högskolan i Borås. Enkäten besvarades av 36 personer totalt.

Enkäter (10 inkomna svar) och intervjuer med företrädare för sex utländska lärosäten.

Pilotarbeten i samverkansmeritering under 2020

Tre omgångar med workshops genomfördes med syftet att presentera ett ramverk för att dokumentera, beskriva samverkansmeriter och reflektera kring samverkansskicklighet.

- Pilot Campus Helsingborg, 10 resp. 24 februari 2020
  - Pilot Lärosätesövergripande, fm 2 resp. 21 april 2020, online
  - Pilot med PAUS-deltagare*, em 2 april 2020, online
- * Projektet PAUS, *Personrörlighet för akademien med utbildningsfokus och studentmedverkan*

Återkoppling dialogmaterialet under 2019

Återkoppling om dialogmaterialet erhöles från minst 125 personer. Dessa representerade sex målgrupper inom 11 lärosäten.

Mer om projektets finns på

<https://www.hb.se/samverkan/mersam/>

<https://k3-projekten.se/project/mersam/>